

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărui luni.

Abonament:
Exemplarul 5 Lei.
Pe un an 200 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

No. 2447/1927.

◎ ◎ ◎

Instrucțiuni cu privire la admiterea plicurilor oficiale.

Spre orientarea Ven. Cler. diecezan comunicăm, că Ministerul Cultelor sub Nr. 41338/1927 Ne notifică adresa Direcțiunii Generale P. T. T. Nr. 183198/1927, prin care pentru admiterea plicurilor oficiale se prescriu următoarele condițiuni:

1. Să fie perfect închise fără urmă de deschidere sau resigilare;

2. Să poarte în față scris fie prin imprimare, scriere de mână sau sigil de tuș, numirea autorității dela care emană, cum și localitatea unde autoritatea expeditoare își are sediul;

3. Să aibă adresa completă;

4. Să poarte locul destinației și ultima poștă, celea cu destinațiunea pentru localități unde nu este oficiu, agenție specială, birou autorizat sau gară cu serviciu poștal;

5. Să poarte Nr.-ul oficial al hârtiilor ce conține;

6. Să poarte sigilul oficial al autorității expeditoare;

7. Să fie astfel împachetate încât plicul sau ambalajul să reziste și să nu se deterioreze în cursul transportului;

8. Să nu aibă greutate mai mare de 2 Kgr.

Frățiile Voastre veți avea să vă acomodați acestor condițiuni.

Oradea, 27 Octomvrie 1927.

No. 2505/1927.

Tablourile parochiilor.

În urma adresei Ministerului Cultelor cu Nr. 41303/1927, prin care Ne pretinde din nou înaintarea tablourilor cu numele familiilor din singuraticile parochii conform decisiunii Ministerului Cultelor Nr. 49838/1926 și deodată Ne asigură, că pretinderea tablourilor nu se face în vederea unui scop de modificare a stării existente a parochiilor prin aceasta dispunem, ca în toate parochiile Diecezei Noastre, fie acele complezute sau vacante, să se redacteze tabloul cu numele tuturor capilor de familie și numărul credincioșilor români uniți.

Tabloul va avea următoarele rubrici:

1. N-rul curent, 2. Numele capului de familie, 3. Numărul sufletelor de religieuna română unită, 4. Observări.

În rubrica 2-a se va scrie numele capului de familie (bărbat sau femeie). În rubrica 3-a se va nota numărul total al membrilor de familie, cari sunt români uniți, incluzive și capul de familie întrucât e și dânsul român unit și aceasta rubrică se va sumiza după pagini, ca apoi la finea tabloului făcându-se și sumizarea paginilor să se afle numărul total și exact al credincioșilor din parochie.

La tabloul parochiei, în fruntea căruia se va arăta, că de cine și de când e ocupată, sau întrucât ar fi vacantă, de cine e administrată, se vor coase tablourile din eventualele filiale, întocmite și acelea ca mai sus.

Toate tablourile vor fi verificate de primăria comunală.

Frății preoți tablourile de mai sus le vor redacta în câte două exemplare și până cel mult în 1 Dec. 1927 le vor trimite oficiilor protopopești, cari apoi Ni-le vor înainta astfel, ca până în 10 Decemvrie 1927 necondițional să sosească aici toate tablourile din Dieceză.

Oradea, la 25 Octomvrie 1927.

No. 2521/1927.

Bugetele veniturilor preoțești pe anul 1928.

În urma adresei Ministerului Cultelor cu No. 46276/1927 prin care dă lămuriri întregitoare cu privire la redactarea tablourilor, pe cari sub Nr. 2178/1927 le-am fost cerut pe calea oficiilor protopopești, prin aceasta lăsăm ca pentru fiecare parochie fără amânare să se compună bugetul veniturilor preoțești și al cheltuielilor împreunate cu acelea venituri pe anul 1928,

În acel buget în coloana „venituri“ se vor trece toate averile mobile și imobile, ce formează beneficiul preoțesc în matre sau în filie, arătându-se venitul acelora pe anul 1928. Se vor trece aici pământurile preoțești vechi (nu și celea primite prin reforma agrară) indicându-se estensiunea lor în hgh. ca

Intrucât acestea pământuri în întregime sau în parte sunt exarendate, ca venit se va arăta prețul din contract, a cărei sumă se va certifica cu acte, iar dacă nu sunt esarendate, ca venit se va arăta venitul probabil în anul 1928, ținându-se seamă de prețurile de arândă din localitate.

În coloana „cheltuieli” se vor trece toate impozitele către stat, județ, comună, globale și de echivalent precum și alte sarcini împreună cu venitele din buget.

Din totalul veniturilor se va scădea totalul cheltuielilor și astfel va rezulta venitul net pe anul 1928.

Bugetele de mai sus fiecare preot le va înainta în câte două exemplare oficiului protopopesc până cel mult în 10 Noembrie crt. iar oficiile protopopești fără întârziere le vor prezenta Ordinariatului, ca pe 15 Noembrie crt. necondiționat să fie sosite aici bugetele din toate parochiile.

Oradea, 27 Octomvrie 1927.

No. 2528/1927.

Curentare la parochii vacante.

Pentru complenirea parochiilor vacante Ghenciu (districtul Carei) și Groși (districtul Criș) prin această publicăm concurs cu termenul de 1 Dec. 1927.

Oradea, Șed. cons. din 20 Octomvrie 1927.

No. 2541/1927.

Preoți pentru America.

În urma adresei Preaveneratului Ordinariat metropolitan cu No. 6344/1927 prin această publicăm concurs pentru parochiile Canton Ohio și Erie Pa din Statele Unite. Vor putea concura numai preoți celibi sau văduvi.

Cererile se vor înainta acestui Ordinariat până la 1 Decembrie crt.

Oradea, la 24 Octomvrie 1927.

No. 2572/1927.

Noul spor de salariu al preoților pe Maiu—Septemvrie 1927.

Comunicăm, că Ministerul Cultelor sub No. 43992/1927 Ne-a ordonat noul spor de salariu, ce în urma aplicării legii de armonizare a salariilor compete preoțimei Noastre pe lunile Maiu—Septemvrie 1927. Acest spor de salariu acordat cu începere dela 1 Maiu crt. face 80%, din diferența ce rezultă, după ce,

din sumele prevăzute în legea armonizării, se scad sumele nete pe cari preoții necăsătoriți din diferite categorii le-au primit în luna Aprilie crt. Pentru deplina orientare a preoțimei Noastre dăm aci un tablou despre calcularea acestui spor pentru diferitele categorii, în cari sunt încadrați preoții Noștri.

Categoria	Salariu lunar conf. legii armonizării.	Salariu net primit în Aprilie 1927.	Diferența lunară	Spor lunar (80 procente din diferența lunară).	Noul spor pe Maiu—Sept. 1927	Impozitul de 4 și 8 procente	Suma de plată
I. Doctori: Preot rural și 4 gradații	8840	5473	3367	2694	13.470	1078	12.392
II. Cu Acad. teol. și bakal.: Preot urban I (Oradea) 4 gr.	8100	4777	3323	2658	13.290	1063	12.227
Preot urban I. cu 3 gradații	7350	4482	2868	2294	11.470	895	10.575
Preot urban I. cu 0 gradație	5850	3993	1857	1485	7425	470	6955
Preot urban II. (Beiuș, Carei, Nădlac) cu 4 gradații	7688	4777	2911	2329	11.645	932	10.713
Preot urban II. cu 3 gradații	6976	4482	2494	1995	9975	798	9177
Preot rural cu 4 gradații	6878	4360	2518	2014	10.070	760	9310
Preot rural cu 3 gradații	6241	4060	2181	1745	8725	585	8140
Preot rural cu două gradații	5604	3668	1936	1548	7740	425	7315
Preot rural cu 0 gradație	4967	3618	1349	1079	5395	217	5178
Preot rural fără gradații	4320	3131	1189	951	4755	190	4565

Sporul ordonat pe lunile Maiu—Septemvrie crt. sumele arătate în rubrica „suma de plată” din tablou se poate ridica dela oficiul Administrativ al fondurilor diecezane.

Oradea, la 27 Octomvrie 1927.

No. 2773/1927.

Te Deum în ziua numelui și nașterii M. S. Regelui.

Prin această dispunem, ca de aci înainte în fiecare an în ziua nașterii (25 Octomvrie) și în ziua numelui (8 Noembrie) a Majestății Sale REGELUI MIHAIL I. în toate bisericile parohiale din Dieceza Noastră să se officieze un „Te Deum” după rânduiala prescrișă la ziua Regelui (vezi pag. 457 din Euholgiu, ediția din 1913), la sfârșit cântându-se Imnul Regal „Trăiască Regele”.

Oradea, la 20 Octomvrie 1927.

PARTEA NEOFICIALĂ**Concordatul**

Ziarele din București au adus știrea, că Concordatul cu Vaticanul ar fi iscălit încă din primăvară de către D-l Goldiș, fostul ministru al cultelor, și că va fi ratificat de către corpurile legiuitoare cu prilejul votării legii cultelor.

Lucrul se prea poate, anunțând și mesajul Regenței între cele dintâi legi ce vor veni votate în actuala sesiune a corpurilor legiuitoare, legea despre regimul general al cultelor. Unele ziare minoritare pretind a cunoaște chiar și textul Concordatului.

Nu știm ce conține acest pact între Sfântul Scaun și Statul român. După cele ce pretind însă gazetele a ști despre el, se pare, că biserica noastră greco-catolică nu se va alege cu prea mult pe urma acestui Concordat. O nouă episcopie la Baia-Mare și atât, a cărei înființare credem că va produce o arondare mai normală a eparhiilor noastre, — lucru ce va fi, neîndoios, de folos pentru o păstorire mai ușoară.

Am ramas surprinși, când am văzut, din cele ce s'au publicat despre Concordat, că marile probleme, cari interesează așa de aproape ființa bisericii noastre, au ramas nerezolvite ori neatînse în Concordat. — Problema școlilor noastre primare confessionale, pierdute, se pare, pentru totdeauna. Aceste au fost pentru noi un drept câștigat încă de vremea regimului maghiar. Franța a respectat așezămintele culturale confessionale ale provinciilor realipite la țara mună, ale Alsaciei și Lorenei, și caracterul special al acestor așezăminte a dus pe Franța la reluarea legăturilor diplomatice cu Vaticanul rupte la 1905 cu atâta zgomot. Concordatul putea să oblige Statul român la finerea îndatoririlor sale preluate dela fostul stat maghiar.

Problema căsătoriilor mixte, a religiunii copiilor, problema averilor bisericesti în caz de proselitism și trecere a unor credincioși la altă confesiune, chestiunea aprobării mamelor de religie, sunt tot atâtea chestiuni precizate în dreptul canonic al Bisericii, cari într'un concordat cu un stat, ai cărei supuși în majoritate sunt ortodocși, deci ai săi sunt în continuă primejdie, trebuiau atinse măcar în trecere, ca și prin aceasta credincioșii proprii să fie puși la adăpostul uneltirilor dușmane.

Concordatul nu amintește nimic — vorbim tot pe baza textelor publicate de ziare, — de facultatea de teologie a bisericii noastre, fără de care suntem mereu finiți într'o inferioritate și a cărei înființare nu poate întârzia nici un moment, dacă statul român, patria noastră, nu vrea mereu să ne țină într'o stare de umilire, atunci când ortodocșii vor avea azi mâine 5 facultăți de teologie.

Ceace este mai grav însă, Concordatul re-

tranșează biserica noastră unită într'o provincie a țării, în Ardeal, cu centrul ei ierarhic în Blaj, pe când bisericii catolice de rit latin i-se de întâiătate, ba rol de conducere și de reprezentare, fixându-i-se centrul ierarhic la București. Face impresia că liniile principale ale acestui Concordat s'au trasat avându-se în vedere mai mult viitorul și soarta bisericii catolice de rit latin, iar a noastră a fost pusă pe planul al doilea, având ca să rămână ea și pe mai departe o biserică cu caracter provincial, pe când noi știm, că catolicismul în România nu are viitor decât în rit român, având cel de rit latin să rămână ca până aci, religia streinilor. În Concordat viitorul bisericii unite n'a fost privit dintr'o perspectivă largă și înaltă, ci din una foarte îngustă. Blajul oricât de istoric și de sacru ne-ar fi nouă tuturor, el și-a împlinit misiunea; a lega soarta bisericii noastre de el ca centru, ar însemna a-o condamna la provincialism. Soarta nici unei biserici catolice din lume nu se diriguește azi dintr'un orașel de provincă, ci din capitală, unde pulsează întreaga viață a unui neam.

Nici patrimoniul sacru proiectat prin concordat nu poate fi pe placul nostru al futuroara. Din averea puțină ce o-au avut eparhiile noastre, au făcut ce-au putut — și-au făcut mult și cu puțin, căci era a noastră. Acum să fie ea controlată și întrebuințată spre scopuri diverse. Altele sunt tendințele culturale ale bisericii noastre unite, alte sunt ale celei latine. Vor putea ai noștri să scoată dela corul episcopesc, chemat să administreze acel patrimoniu, tot ce vor reclama necesitățile diecezane, ori vor fi majorați prin votul episcopilor latini? Autonomia reclamată de noi pe vremea Ungurilor, cred că ne-ar fi de folos și acum.

Aceste sunt principalele chestiuni, cari pe noi ne fac să privim cu desinteresare, ba chiar cu o nedumerire, la Concordatul, pe tema căruia s'a făcut atâta zarvă în lumea ortodoxă. Într'o astfel de situație noi pe urma Concordatului nici nu câștigăm nici nu pierdem. Singurul rezultat, pe lângă cel amintit mai sus, e, că Statul român, legând Concordat cu Sfântul Scaun, recunoaște acestuia suveranitate și caracter juridic internațional, ceea ce face atâta sânge rău și necaz ortodocșilor noștri. Care va să zică Papa tot există, tot are putere, ba aceasta o recunoaște însuși statul român, cel „ortodox“. Aceasta e ce face pe mulți neodihniți să nu poată dormi nici noaptea.

Toate cele spuse de noi despre Concordat au, bineînțeles, numai o valoare ipotetică, particulară, până ce nu cunoaștem textul autentic. Cunooscându-l vom putea vorbi mai sigur și mai precis. Până atunci însă mai va.

IGNOTUS.

Reveniri la ortodoxie

Revistele eparhiale ortodoxe sunt pline în ultimul timp de diferite știri despre revenirea la ortodoxie a cutărui „rătăcit”. Dacă un copil de legea baptistă e dus de învățătorul său la preotul ortodox și înscris în matricola acestuia, scrie la gazetă; dacă cutareva certăreț ori alt individ certat cu preotul său, sau cu moravurile curate, trece la ortodoxie, foile sunt pline că mântuire s'a făcut unui suflet etc. Mai în vara trecută până și M. Sa Regina Maria trecuse la ortodoxie, după anumite foi neunite. Cel mai nostim din cazurile mai recente de proselitism oriental, este cel cu cei 89 de mahomedani trecuți la legea strămoșească, — caz care a fost pe lung și pe larg comentat aproape de toate foile dreptcredincioase. Până și veșnicul apărător al tuturor intereselor ortodoxe, „Universul” din București al d-lui ministru al justiției noastre, l-a comunicat lumii cu detalii impresionante.

Iată ce scrie despre aceasta mare revenire cotidianul bucureștean „Cuvântul” din 29 Oct. 1927:

„Universul”, cu lux de amănunte și fotografii impresionante, anunța lumii un fapt extraordinar: 89 de „mahomedani” cerut-au, cu petiție, să fie bolezați în religia creștină ortodoxă. (O admirabilă petiție de altfel, — expresii ca; „și noi să luăm parte la patimile Domnului și la Sfântă Invierea Sa” sau „la adevărata credință în Hristos pentru mântuirea sufletelor noastre”, întâlnești numai la unul cu seminariul și facultatea de Teologie, umblat prin cărți de ritual. Eu i-aș fi creștinat numai pentru petiție.)

Și se mai anunța că însuși Sanctitatea Sa Patriarhul, s'a pogorât din deal și, înconjurat de înalte fețe bisericești și de mulțime mare de popor, a oficiat taina Sf. Botez; iar pentru merite de creștinător s'a acordat parohului din laturea aceia, brâu roșu (în ierarhia distincțiilor echivalent al Ordinului „Mihai Viteazul”). Și a fost veselie mare, s'a petrecut bine și s'au dat haine la „musulmani” (o să vedem acuz de ce erau ei în pielea goală) și s'au ținut discursuri etc., etc. Credeam că aci se va sfârși comedia. Dar iată că, spre hazul general, lucrurile se complică.

Vestea creștinării turcilor din București s'a dus peste mări și țări. Credincioșii lui Alah s'au cutremurat. Opinia publică turcească e indignată și îngrijorată de ofensiva creștinismului!

Două ziare turcești din Constantinopol — „La Republique” și „Journal d'Orient” — dau expresie acestei îngrijorări. Ele acuză biserica româno-ortodoxă de intoleranță, dând exemplu creștinerea „forțată” a celor 89 „mahomedani”. Ai noștrii, nu se lasă nici ei! În replică se trăduesc să arate că nu prin silă, ci „prin cuvântul lui Dumnezeu și putere” i-au creștinat; că s'au pus cu predica pe ei și d'ăia.

Și iată că înscenarea devine iarăș de actualitate. Fiindcă a fost înscenare. Cei 89 de lăeși (țigani erau de felul lor) nu erau botezați, dar nici de spusele Profetului habar n'aveau. Ei, bieții, spoiau bine țingirea, trăiau în mizerie, goi, disprețuți de toată lumea. Nu dorul „de a participa la patimile Domnului și la sfântă Invierea Sa” îi neliniștea pe ei. O bucată de pâine, un băibărac, era tot ce visau. Și când te dai pe lângă el, și vorbești cu blândețe, îi fâgăduiești hăinuțe, îi pui înainte perspectivele unei frății în Hristos cu aceia cari pentru el n'avuseră decât vorbe

de ocară, bietul lăete primește cu bucurie „să urmeze și lui Hristos”. Dece n'ar primi mă rog? El e în câștig: deacum e om în rând cu lumea și de pierdut n'a pierdut nimic.

Dar când s'a hotărât să fie trecuți la creștinism o dificultate s'a ivit: dacă trec, trebuie să vie de undeva. De unde vin? Intrebare al cărei răspuns s'a allat prin procedeul eliminării: ortodocși, catolici, protestanți, nu sunt. Adventiști ori alți sectanți, nu; adoratori ai lui Șang-Ti, nu se poate. Urmăritori legii lui Manu, e prea mult. Budiști să fie . . . nu-i preocupă nimicirea suferinții; Giainiști, nu, fiindcă nu beau apa strecurată. Adoratori ai trinității hinduiste, iarăși nu's. Despre Mithra habar n'au, Ovrei nu, fiindcă . . . mănâncă de toate. Teosofi, ferit-a sfântul! Atunci ce dracu să fie?! Nimic, nu pot fi, fiindcă sânt. Bine, sânt; dar sânt oameni fără credință, fără Dumnezeu: sânt păgâni. Și păgân, în conștiința populară înseamnă turc. Deci sânt turci! Și turci au fost.

Iată deci, în ce lumină de ridicol apare protestul ziarelor constantinopolitane.

Asta pentru cei dela Constantinopol; dar vorba e: cum rămânem noi? Noi — adică vom vedea cine — din toată procopseala asta, din reclama ce s'a făcut în juru-i, apărem sau lipsiți de simțul proporțiilor, incapabili de a înțelege realitățile, sau aruncători de praf în ochii proștilor.

Povestea cu creștinarea ne desvăluie mentalitatea ciudată a unora din conducătorii noștri bisericești. La cei din jurul S. S. Patriarhului, la informatori, mă gândesc.

Admițând chiar, că „cei 89” ar fi fost mahomedani veritabili, mahomedani 3 peceți, nu poți fi decât zăbavnic la pricepere, când crezi că astăzi este nevoie de o creștere a ortodoxismului în întindere, nu în adâncime; când pui atâta preț pe această strădanie, încât o distingi cu „Mihai Viteazul”, iar munca istoviare, zi de zi, ceas de ceas, pentru mântuirea sufletelor botezate, o ignorezi, etc.”

Așa se știe face ridicolă o biserică cuprinsă de duhul rău al proselitismului păcătos. Astfel de cazuri sunt amuzante, dar încolo inofensive. — Cu mult mai serioase și primejdioase sunt dese descinderi ale neodihnișilor dela noi în diferite centre și regiuni curat greco-catolice, cum sunt Careii, Zălaul, Turda ori Maramureșul, descinderi făcute evident cu intențiuni de proselitism și cu scopul de-a conturba liniștea și pacea confesională dintre frați. Ce-ar zice neuniții din întreaga țară, dacă episcopii noștri ar face astfel de descinderi prin vechiul regat, unde avem credincioși numai răslețiți? Ne-ar sări în cap și ar alarma țara.

Astfel de descinderi sunt criminale și trebuiesc oprite în vederea ordinii și-a liniștei confesionale. Avem destule griji și nemulțumiri interne, nu trebuiesc sporite și cu plimbări de aceste supertlue de-ale Preasfinșiților neodihniți, menite de-a așaja și amări sufletele greco-catolicilor în țara lor proprie. Destul au suferit pe vremea Ungurilor, să suferă și acum, și încă dela frații lor proprii? Au aceste ceva rațiuni de stat? Dacă nu, de ce se mai tolerează. Doar în vederea chimerei „unității religioase” care nu se va realiza nici când?

Verax.

EPISCOPUL MIHAIL PAVEL

VIATA ȘI FAPTELE LUI
(1827—1902)

LA O SUTĂ DE ANI DELA NAȘTEREA ȘI LA DOUĂZECI ȘI CINCI DELA MOARTEA LUI

descrise de

IOAN GEORGESCU
profesor.

Parcă despre el a zis Psalmistul: „Iar tu Doamne, să nu depărtezi îndurările tale dela mine“ (Ps. 39, 15), căci și ei sunt „norodul lui și oile pășunii lui“ (Ps. 99, 3), căci s’au făcut ocară vecinilor, baljocușă și răs celor din mijlocul lor.

Dându-și seamă de toate acestea, el făgăduiește solemn, că va face tot ce va fi cu puțință, ca fondurile diecezane să crească și va veghia ca să se administreze corect și cu folos și, în fiecare an, să se aducă la cunoștință generală starea lor, — precum făcuse aceasta mai înainte la Gherla.

Propovăduiește apoi unirea în cugete și în simțiri, fiindcă nimic nu e mai primejdios ca sfășierea membrilor unei societăți: „toată cetatea sau casa ce se împerechiază între sine, nu va sta“. (Mateiu XII, 25.)

De mare însemnătate este și declarația ce face și pe care o și execută foarte cinstit de a nu tolera lingușirile și denunțările, fiindcă acestea „implântă cuiu în ochiul aceluia cu care vorbește“, după cuvântul Sfântului Ioan Gură de aur.

Incheie cu frumoasa rugăciune a apostolului Pavel: „Iar vă rog pe voi, fraților, pentru Domnul nostru Isus Hristos și pentru dragostea Duhului, ca împreună cu mine să vă nevoiți întru rugăciuni pentru mine către Dumnezeu... iar Dumnezeuul păcii cu voi cu toți. Amin.“ (Romani, XV, 30—33.)

Cetind și meditănd asupra acestei epistole pastorale, trimisă îndată după instalarea întâmplată la 8 Iunie, în Dumineca tuturor sfinților, întâia Duminecă după Rusalii, ai impresia înălțătoare că, în adevăr, de sus, din lumea spiritelor purificate de tot ceea ce este sgară omenească și de unde, după cuvântul bisericii noastre ortodoxe, vine toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit, avea să se coboare, din nou, prisos de dragoste și fericire, ca în binecuvântatele timpuri apostolice.

Viitorul avea să arate că speranțele trezite, în sufletul clerului și poporului român din eparhia orădană, de instalarea noului lor episcop, erau deplin întemeiate.

Mihail Pavel episcop la Orade.

a) Înaintarea spirituală. — b) Bunăstarea materială. — c) Legăturile cu Roma. — d) Liceul și internatul de băieți din Beiuș. — e) Școala civilă (medie) de fete din Beiuș. — f) Manifestații pentru și contra episcopului Pavel.

a) Înaintarea spirituală. Partea cea mai mare a ordinelor circulare se referă, cum este și firesc, la înaintarea spirituală a bisericii puse sub ascultarea sa. Astfel cu No. 325 din 12 Februarie 1880 dă ordin

să se păstreze și lege toate epistolele pastorale și ordinele circulare și să se depună în arhivele parohiale, pentruca să rămână ca un izvor de informație și de îndrumare pentru contemporani și urmași.

Pentru înlesnirea tipăririi și expedierii lor, parohiile vor plăti câte un florin pe an.

Tot atunci cu No. 326, atrage luarea aminte asupra unor păcate mai înrădăcinate în poporul nostru, cum sunt: beția, luxul, ceva mai târziu concubinajul și necercetarea bisericii.

Aceste păcate trebuie să le stârpiască preoții cu cuvântul, dar mai ales cu *fapta*.

Aceasta e singura școală, în care nu se dă greș niciodată.

Ea e școala Mântuitorului, despre care cetim că a început mai întâiu „a face“ și, pe urmă, „a învăța“ (Fapte I, 1).

De aceea, iată cum își povățuește preoții, să fie pildă credincioșilor, cu cuvântul, cu viața, cu iubirea, cu sufletul, cu credința, cu curățenia, întru toate dându-se pe sine model de fapte bune.

Chiar hainele să fie potrivite cu caracterul lor preoțesc; să aibă culoare neagră sau cel puțin întunecată, dar să nu fie albe, surii sau învărgate.

Nu se cuvine nici să fumeze pe stradă.

Pentru a putea corespunde acestei grele misiuni, preoțimea e datoare să se cultive neîncetat.

Ca mijloace de perfecționare le recomandă revistele „Foaia bisericească“ și „Foaia școlastică“ ce apăreau la Blaj, dar care nu erau sprijinite, cum s’ar fi căzut.

Episcopul îndeamnă pe preoți să le aboneze.

Dacă preoții nu pot să facă înșiși acest sacrificiu, atunci să le aboneze cel puțin pe socoteala bisericii.

În acest din urmă caz, firește, ele sunt proprietatea bisericii și vor fi trecute în inventar.

Ocasional, recomanda și diferite cărți bune ca „Instituțiunile filosofice“ ale părintelui Dr. Vasile Lucaciu; „Istoria bisericii universale“ de canonicul din Blaj Dr. Alexandru Grama; „Kalendarium manuale utriusque Ecclesiae“ tipărit la Innsbruck (Oeniponte) de călugărul Iesuit N. Nilles și altele.

Mijloacele cele mai însemnate de perfecționare sunt, însă, de bună seamă, cultul oamenilor mari și cel euharistic.

Implinidu-se, anume, la 3 Decembrie 1890, adică în ziua de Intrarea în biserică, 25 de ani, de când mitropolitul Dr. Ioan Vancea a fost înălțat la treapta

de arhiereu, episcopul Pavel, ține ca evenimentul acesta să fie serbătorit cu solemnitate deosebită și în eparhia sa.

Mai mult!

Fiind mitropolitul originar din Vașad, județul Bihor, dieceza orădană, fiindu-i mamă, nu poate să cedeze altora întâietatea, când e vorba de această serbătorire.

De aceea n'a pregetat a-i oferi un album special, ca dovadă de adesiune și venerațiune filială.

Mai departe a dispus ca, în ziua numită, după oficierea sfintei liturghii, să se cânte Doxologia cea mare, urmată de rugăciunile obișnuite pentru arhiepiscop și mitropolit, fiindcă, precum cu atâta dreptate spune episcopul, din înălțimea scaunului mitropolitan el „ca un luceafăr revarsă în continu asupra Provinciei întregi razele salutare ale învățăturilor dumnezeiești și prin stăruință neobosită, sub conducerea sa înțeleaptă, a făcut să înainteze provincia noastră cât într'un secol sub predecesorii săi“...

Instrument și mai însemnat de perfecționare intelectuală și morală este cultul euharistic, pe care-l recomandă cu No. 2625 din 1894.

Aceasta este taina cea mare a creștinătății, prin care se deosebesc cei credincioși de cei necredincioși.

Ea e legătura miraculoasă dintre om și Dumnezeu, prin care cel dintâiu se divinizează, iar Cel de al doilea sălășluiește, într'o formă mai sensibilă, în mijlocul nostru.

Ea e centrul, în jurul căruia gravitează toate celelalte taine.

Din acest punct de vedere, e interesant și No. 1888 din 1893 prin care se comunică decretul sacrei congregațiuni de propaganda fide din Roma prin care se permite credincioșilor de diferite rituri să primească sfintele taine (mai ales sfânta euharistie) și în biserică și dela preot de alt rit.

Asemenea merită toată atențiunea epistola apostolică „*Vrednicia răsăritenilor*“ (*Orientalium dignitas*) a papei Leo al XIII-lea, comunicată de episcopul Pavel sub No. 991 din 1895.

Reținem părțile principale:

Vrednicia bisericilor răsăritene, consfințită prin cele mai vechi și mai vestite monumente ale istoriei, e în mare cinste și venerațiune în întreaga lume creștină. În adevăr, în sânul lor se desvoltară așa de repede cele dintâi semințe ale Răscumpărării noastre, un dar al milostivirii și al pronoiei cerești, încât aici străluciră în întâia lor splendoare gloriile apostolatului, ale martirului, ale științei și ale sfințeniei, și își răspândiră cele dintâi fructe de înălțare și mântuire. Din sânul lor, aceste imense și atotputernice binefaceri se revărsară până departe asupra tuturor popoarelor, în timp ce Petru, căpetenia colegiului apostolic, pentru a înlătura multipla răutate a greșelii și a vișului, aducea din poruncă dumnezească, lumina adevărului divin,

evangelia păcii și a libertății lui Hristos în cetatea stăpână a lumii. Dar iarăș, câtă cinste și dragoste a arătat încă din timpurile apostolice biserica Romei, regina tuturor celorlalte, către bisericile răsăritene, a căror supunere credincioasă îi pricinuia, la rândul său, atâta bucurie. Nici când, în mijlocul furtunilor și și greutăților timpului, ea nu le-a părăsit; înțelepciunea și binefacerile ei le-a ridicat din ruine, le-a împăcat neînțelegerile.

Unul și nu cel mai mic din avantajile și grija sa pentru popoarele Răsăritului a fost apărarea și păstrarea deplină a vestmintelor și riturilor sacre, pe care înțelepciunea și vaza ei le-a îngăduit să le primească.

Dovadă sunt număratoarele decrete promulgate de papii precedenți și mai cu seamă de Piu al IX-lea din proprie inițiativă sau prin sacra congregațiune de propagandă.

După ce înșiră cele săvârșite de el însuși, papa Leo al XIII-lea continuă:

Intre popoarele creștine, atât de nefericit desbinate, ne-am adresat mai întâiu națiunilor orientului: chemându-le, îndemnându-le, rugându-le cu cea mai părintească și apostolică dragoste.

Speranțele noastre dintâi cresc zilnic, avem experiențe plăcute, și ni se impune datoria de a continua cu mai multă râvnă o operă atât de salutară. Tot ce se poate aștepta dela înțelepciunea Scaunului Apostolic, noi vom face: atât pentru îndepărtarea cauzelor neînțelegerii, cât și pentru a înlesni tot chipul posibil împăcarea. Lucrul cel mai însemnat, după părerea noastră, este să ne îndreptăm grija și atențiunea la păstrarea disciplinei deosebite a Răsăritului, lucru pe care, de altfel, l-am făcut totdeauna.

Astfel am împus în colegiile națiunilor de curând întemeiate, și în cele ce se vor întemeia în viitor, cel mai mare respect și observarea cea mai exactă a riturilor pe care elevii vor trebui să le cunoască și să le practice.

Păstrarea lor, în adevăr, are mai mare însemnătate decât s'ar putea crede. Măreața vechime ce înobilează aceste rituri diverse este podoaba întregii biserici și probează divinitatea credinței catolice. Ele indică foarte lămurit originea apostolică a principalelor biserici din Răsărit și arată, în acelaș timp, în plină lumină, unirea lor strânsă, dela începutul creștinismului, cu biserica romană. În adevăr, nimic nu dovedește, poate, mai bine nota catolicității în biserica lui Dumnezeu, ca închinarea deosebită a acestor ceremonii de forme diferite, săvârșită în limbi venerabile prin vechimea lor, consacrate și mai mult încă prin întrebuințarea lor de către Apostoli și Părinți. E aproape înnoirea cultului ales făcut lui Hristos, divinus întemeietor al bisericii, de către Magii, veniți din diferite părți ale Răsăritului, pentru a-L adora (Mateiu II, 1-2).

Aici, e bine să se remarce că dacă sfintele cere-

monii n'au fost instituite deadreptul ca o dovadă despre adevărul dogmelor catolice, ele arată neîndoelnic prisos de vieață.

Astfel, precum biserica lui Hristos e geloasă în păstrarea neștirbită a dogmelor pe care ea le-a primit, ca fiind divine, neschimbate, încuviințează totuși și admite oarecare înnoire în forma externă, mai cu seamă în ceea ce este conform cu venerabila antichitate. Prin aceasta se dovedește puterea eternei sale tinereți și biserica pulsează de o nouă vieață, biserica a cărei înțelepciune Părinții au recunoscut-o în cuvintele alegorice ale lui David: „Înainte a stătut împărăteasa deadreapta ta, în haină aurită îmbrăcată, împodobită“. (Psalm 44, 11.)

Pentru a păstra originalitatea desăvârșită a acestor rituri și mai ales pentru a le păzi de primejdia latinizării, Leo XIII-lea lovește cu pedeapsa suspendării „a divinis“ (să nu mai poată oficia nici o sfântă taină) pe misionarul latin, care ar încerca să convertiască pe un răsăritean dela ritul său creștin la cel latin.

Am insistat ceva mai mult asupra conținutului bogat în idei al acestei epistole apostolice, comunicată și de episcopul Pavel clerului și poporului său credincios, fiindcă astăzi, când se vorbește atât de mult despre apropierea dintre diferitele biserici și se țin atâtea congrese internaționale, ele sunt de o actualitate surprinzătoare.

Tot cu scopuri mai înalte cere cu ordinul No. 2168 din 5 Octombrie 1880 ca, în vederea alcătuirii unui șematism diecezan, preoții să răspundă la următoarele întrebări:

1. Numele românesc și unguresc al parohiei.
2. Parohia e oraș, opid (târgușor) sau sat?
3. Cât e de îndepărtată de Scaunul episcopesc?
4. " " " " " protopopesc?
5. Când s'a înființat?
6. Din ce material e zidită biserica?
7. Cui e dedicată?
8. Din ce material e zidită casa parohială?
9. Cine e patronul parohiei?
10. Dela care an se află matricole?
11. Din ce material e clădirea școlară?
12. Câți prunci sunt obligați a frecventa școala?
13. Cine e parohul sau administratorul parohial?
14. Ce distincțiuni are și care când a primit-o?
15. Unde a absolvit cursul teologic?
16. Când s'a născut și când s'a hirotonisit întru preot?
17. Are examen prosinodal și când l-a depus?
18. Cine e cântăreț de strană și eventual, cântăreț-învățător?
19. Unde a absolvit școala normală (preparandia)?
20. Câte suflete rom. unite sunt în parohia mamă în momentul de față?
21. Câte suflete rom. cat. (latini), ort., ref., ș. a.?

22. Ce fel de biserici de altă confesiune sunt în comună?

23. Care este limba maternă a credincioșilor uniți?

24. Care este poșta parohiei mame?

25. Care este stațiunea telegrafică mai apropiată?

26. În ce județ e situată parohia?

27. Are parohia mamă filii și care sunt acelea?

28. Au acestea biserici, școale, cântăreți, învățători, ș. a.?

Întrebările de mai sus se referă, bine înțeles, nu numai la parohiile mame, ci și la filii.

Având asemenea preocupări înalte, e firesc să se solidarizeze și el cu episcopii catolici cari au protestat împotriva nelegiuirilor guvernului ungar prin pastorala colectivă No. 2668 din 1893.

Legile aduse de guvernul maghiar conțineau foarte supărătoare restricțiuni ale drepturilor naturale ce au părinții în educația fiilor lor; mai departe prin introducerea căsătoriei civile, precum și a oficiului stării civile obligatorii se jignia caracterul sacramental al căsătoriei creștine, de aceea se cerea ca credincioșii să impună deputaților, pe cari îi trimiteau în parlament, să lupte, alături de episcopi, în contra acelor legi.

Bun administrator, cum era, el ia măsuri potrivite să nu se prea îngrămădiască lucrările în cancelaria episcopiei, imputernicind pe protopopi să resolve ei o mulțime de chestiuni rezervate mai înainte episcopului.

Tot dela începutul păstoririi sale la Orade publică și tariful diferitelor dispensațiuni.

Convoacă apoi sinod diecezan pe ziua de 7 Noiembrie 1882 din următorii reprezentați ai clerului: 1. canonici; 2. arhidiaconii actuali și onorari; 3. protopopii actuali și administratorii oficiilor protopopești; 4. câte un deputat din fiecare protopopiat; 5. directorul liceului din Beiuș cu un profesor delegat; 6. profesorii școlii normale eparhiale și profesorul de religie al liceului din Orade.

În procesele bisericești, preoțimea e îndrumată să facă apel la serviciile avocatului diecezan Simeon Deseanu din Sătmar.

(Va urma)

CRONICI

○ ○ ○

— **Predici la catedrală:** 6 Noiembrie; Cl. Dr. L. Tăutu. — 8 Noiembrie Mon. Fr. Hubic. — 13 Noiembrie: Mon. Mihai Silaghi. — 20 Noiembrie: Il. Sa Dr. Gh. Miculaș, vicar gen. episc.

— **Cărți de rugăciuni de Ioan Ghenț în legătură lux.** La dorința mai multora s'au trimis cărți de rugăciuni de Ioan Ghenț la o legătură de specialitate în Cehoslovacia ca să fie legate în legătură lux. Aceste cărți au sosit și se pot avea la redacția Vestitorului și la Librăria Românească Oradea. — Sunt diferite legături: în cauciuc alb, negru, piele brună, verde, maron, albă etc., etc. Toate sunt de o splendoare rară. Costă: 250, 300, 350, 400 și 450 L.

— **Hirotoniri.** Duminecă în 23 Octombrie au fost hirotoniți întru preoți teologii absolvenți ai Academiei noastre Gheorghe Vereș și Vasile Murgu. Cel dintâi dispus la parohia Situletic, iar al doilea la Fiziș, județul Bihor.

— **Cursurile Academiei noastre teologice** au început în 17 Oct. după ce mai înainte (din 9 începând) s'a ținut parastasul pentru defunctul și gloriuosul rege Ferdinand I. și exercițiile spirituale. Corpul profesoral compus din Mon. *Fr. Hubic* la filozofie și pedagogie, Cl. *Dr. Vasile Chiovani* la drept și istorie, Cl. *Dr. Nicolae Flueraș* la morală pastorală, On. *Gheorghe Barna* la științele biblice și limbi și Cl. *Dr. Ludovic Tăutu* la dogmatici, a primit anul acesta o nouă putere de muncă prin Rvs. *Augustin Maghiar*, canonic, noul Rector al Academiei și al Seminarului, un încercat om de școală, care și-a ocupat postul cu începutul noului an școlar 1927/28. Studenții în teologie sunt 64, — în patru cursuri bienale.

SCHIȚE DE PREDICI

◎ ◎ ◎

A) *Dum. VII. după In. Sf. Cruci.*

„Și iată a venit un bărbat, căruia era numele Iair și acela era mai marele Sinagogei“. Luca VIII, 41.

Introd. Iair ne-a dat pildă cum trebuie să ne rugăm.

Tract I. s'a rugat cu umilință. Cine a fost Iair? — Și-a uitat de demnitatea sa cea mare — înaintea tuturor. Și noi? Ce este D-zeu, înaintea Căruia și îngerii își depun coroanele și își astupă fețele. Ce suntem față de D-zeu. Ps. XXXVIII, 6. Iob. XV, 25, 20.

Trat. II. L-a rugat, ... tare și-a pierdut toată speranța în oameni; singură speranță a avut în Acela care a vindecat deja pe mulți și a înviat chiar morți. Rugăciunea profundă este ascultată. Exod. XIV, 15. Ierem. XVII, 14. Hristos a mers deloc la casa lui. Mulți au fost lângă Isus, i-a lăsat pe toți, și-a ascultat de Iair.

Inch. Să cerem mai cu seamă vindecarea sufletului nostru.

B) *Sf. Arh. Mihail și Gavriil.*

„Așa nu este voia Tatălui vostru celui din ceruri ca să piară unul dintre acești mici“, Mat. XVIII, 14.

Introd. Mare datorință avem față de cei mici, cei lipsiți. Judecata din urmă.

Tract. I. Cei bogați sunt datori a ajuta pe cei săraci. Luca XII, 48; II. Cor. VIII, 14. De nu ajută cei bogați sunt espuși la pericol de osândire. Matei XIX, 24. Ps. I. XXV, 6. „Averea este asemenea oalei calde, griji să nu te ardă“ Sf. Vincențiu. „Bogații chiar așa sunt espuși la pierire, ca naia încărcată“ Sf. Ioan Cris.

Tract. II. Și cei săraci pot ajuta. Iob. IV, 9, Luca XXI, III, Reg. XVII, 12. „Cine nu poate mai mult, dar un pahar de apă dă săracului cu iubire, demn este de resplădă chiar ca Zacheu, care jumătate din avere a dat-o săracilor“. Sf. Aug.

Inch. Căci judecată fără de milă este celui ce nu a făcut milă, și se laudă mila în fața judecății. Iacob II, 13.

C) *Dum. VIII. după In. Sf. Cruci.*

„Dascăle ce voui face ca să moștenesc viața de veci“. Luca X, 25.

Introd. Fiecare om, or de ce rang, ar trebui să-și pună întrebarea aceasta.

Trat. I. Cât de mult a voit să știe fariseul și cât te simplu i-a răspuns Hristos. Răspuns, ce-l primește or care ispititor al credinței. I. Cor. IV, 20. Căți caută lucrurile mai înalte, cercează tainele și nu ar avea lipsă decât de catechismul cel mic. Pe Sf. Teresia a întrebat-o cineva, din ce carte face meditațiile care o înalță așa tare la D-zeu, Sfta a răspuns din catechismul cel mic.

Trat. II. Fericit este care poate să răspundă cu Iariseul Luca X, 21, dar puțini umblă după iubirea lui D-zeu, mai mult după simpatia oamenilor. Văzând iubirea oamenilor cugetăm că suntem buni. De-aci lung drum este până la iubirea lui D-zeu. Să ne întrebăm des, ce ne mai lipsește.

Inch. „Doamne arată-mi sfârșitul meu, să știu ce-mi mai lipsește“ Ps. XXXVIII, 50.

— *Ami.* —

TIPIC

◎ ◎ ◎

6 Noembrie. Dumineca săpt. a VII-a după Inălț. Sf. Cruci și Sf. Pavel mărturisitorul, vers. 4.

Sămbătă la însărat pe 6, ale inv. 3 ale Mineului 3. Măr. Și acum dogm. versului. Intrat. Stihovna inv. Măr. Și acum din Mineu. Troparul inv. Măr. Troparul Sfântului, Și acum a Născ. v. 3.

Duminecă la Mănecat. Treperele ca Sămbătă șcl. ale inv. Antif. v. 4. Ev. și luminăt. inv. a X-a. Catavasi: Deschide-voiu. {șcl.

La Sf. Liturghie. Fericirile v. 4. După intrat Trop. inv. Măr. Și acum Condacul sfântului. Ap. Dum. XXI după Rus. Evangh. Dum. săpt. a VII-a după In. Sf. Cruci. șcl.

La însărat pe 6 cu Măr. Și acum din Mineu, (7 Nov. SS. 33 de Martiri) Stihovna din Ohtoih Troparul Martirilor. Mărire a Cuviosului Și-acum a Născ.

Luni la însărat pe 6 cu Măr. Și acum ale sărb. Intrat. Prohimenul și Paremile zilei. La Litie. Stihira: Mai marilor ... Mărire Și acum: Astăzi biserica ... Stihovna cu Măr. Și acum. La binecuv. pâinilor Trop. sărb.

Marți la Mănecat. Troparul Arhanghelilor, Măr. Și acum a Născ. Sedelnele sărb. Polileul cu pripelele sărbătorii. Antif. v. 4. Stihira Mineului. — Ev. sărb. Catavasiile: Dischide-voiu. Luminăt. cu Măr. Și acum din Mineu. Laudele pe 4 cu Măr. Și acum ale sărb. Laudele pe 4 cu Măr. Și acum ale sărb. Doxologie.

La Sf. Liturghie. La intrat Măr. Și acum a Născ. dela cânt. a 3-a dela Canonul sărb. Trop. Arhanghelilor Măr. Și acum Condacul sărb. Ap. și Ev. sărbătorii șcl.

La însărat. pe 6 cu Măr. Și acum din Mineu (9 Noemvrie Onisifor și Porfirie). Stihovna cu Măr. Și acum din Ohtoih (Miercuri seara v. 4) Trop. martirilor. Măr. Trop. Cuvioasei. Și acum a Născ. v. 8.

15 Noembrie Dumineca săpt. a VIII-a după In. Sf. Cruci și Sf. Ioan Gură de aur. v. 5.

Sămbătă la însărat pe 6, ale inv. 3 și ale Sf-lui. 3. Măr. Și acum dogm. verzului. Intrat. Prohimenul zilei. Stihovna inv. Măr. Și acum din Mineu. Troparul inv. Măr. Trop. Sf-lui, Și acum a Născ. v. 8.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sămbătă șcl. ale inv. Antif. v. 5. Evangh. și Luminăt. inv. a XI-a Cavasi: Deschide-voiu șcl.

La Sf. Liturghie. Fericirile v. 5. Trop. inv. Măr. Și acum Cond. Sf-lui, Apost. Dum. XXII-a d. Rus. Evangh. săpt. a VIII-a d. In. Sf. Cruci șcl.

La însărat pe 6, cu Măr. Și acum din Mineu. (14 Nov. Sf. Ap. Filip) Stihovna zilei cu Măr. Și acum Troparul Apostolului. Măr. Trop. Arhanghelilor. Și acum a Născ. — *Misă* —

BIBLIOGRAFIE

◎ ◎ ◎

— Manual de cateheze practice de un fost păstor sufletec-catehet, Părintele canonic Dr. Victor Bojor dela Gherla ne dă prin prezenta carte întâia lucrare pe acest teren, de aceea nu-l putem felicita în de-ajuns. Manualul cuprinde 18 cateheze pentru cl. I. și II primare, compuse într'un stil ușor și limbaj poporal potrivit, întrețesute cu exemple și asemănări potrivite. A recomandăm tuturor preoșilor noștri. Costă 50 Lei, plus 15 Lei porto recomandat. — Tipografia „Aurora“ Gherla, ori la autor.